

דְּמוּתָא אֲתֵאֲחִיד, וּבָעָא קֳדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְזַמְנָא
זְכוּתֵיהּ, בְּגִין לְשִׁזְבִּיהּ.

אֲדִהָכִי, יְתִיב הַהוּא בַר נָשׁ, וְנָאִים תְּחֹת חַד
אֵילָנָא, וְחֲבֵרִיהּ אֲתֵרְחִיק מִיְהִי, וְיְתִיב
בְּדֶרֶךְ אֲחֵרָא. אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי חֲזִיָּא, הַשְׁתָּא
נִיתִיב וְנִחְמִי, דְּנִדְבָאֵי קֳדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי לְמַרְחָשׁ
לִיהּ נִיסָא, קָמוּ וְאֹרִיכוּ. אֲדִהָכִי חָמוּ חַד טִיפְסָא
בְּשִׁלְחֻבֵי קָאִים גַּבִּיהּ. אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, וְוִי עַל הַהוּא
בַר נָשׁ, דְּהַשְׁתָּא יְמוּת. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, זַפְּאָה הַהוּא
בַר נָשׁ, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִרְחִישׁ לִיהּ נִיסָא.
אֲדִהָכִי נָחַת מֵאֵילָנָא חַד חֲזִיָּא, וּבָעָא לְמַקְטִילֵיהּ.
קָם הַהוּא טַפְסָא עָלֵיהּ וְקַטְלֵיהּ. קַסְטֵר בְּרִישִׁיָּה
טַפְסָא, וְאָזַל לִיהּ.

לשון הקודש

ראו צורה אחת של שלֵהבות עומדת
לפניו. אמר רבי חזי'א, אוי על אותו
האיש, שעבדו ימות. אמר רבי יוסי,
אשרי אותו האיש, שהקדוש ברוך הוא
ירחיש לו גם. בין כך ירד מאילן אחד
נחש אחד ורצה להרגו. קמה אותה צורה
עליו והרגתו. סובבה הצורה בראשה,
והלכה לה.

הזכות? נלך ונראה, שחרי בודאי
בעזרת פניו של זה, הדפוס של המות
נאחז, ורצה הקדוש ברוך הוא לזמן
זכותו כדי להצילו.

בין כך ישב אותו האיש וישן תחת אילן
אחד, וחברו התרחק ממנו וישב בדרך
אחרת. אמר רבי יוסי לרבי חזי'א, בעת
ישב ונראה, שודאי הקדוש ברוך הוא
רצה להרחיש לו גם. קמו וחכו. בין כך

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְלֹא אֲמִינָא לְךָ דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ
 הוּא בְּעָא לְמַרְחָשׁ לִיה נִיסָא, וְלֹא תִיפּוּק
 זְכוּתֵיה מִנִּיה. אֲדַהְבִּי אֶתְעַר הַהוּא בַר נָשׁ, וְקָם
 וְאָזַל לִיה. אֶחֱידוּ בֵּיה רַבִּי תִיַּיָּא וְרַבִּי יוֹסִי, וְיִתְּבוּ
 לִיה לְמִיכַל. בָּתַר דְּאָכַל, אֶחֱוִיאֵו לִיה נִיסָא דְרַחִישׁ
 לִיה קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא.

פְּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, (תהלים לו) בְּטַח בְּיָי וְעֲשֵׂה טוֹב
 שְׂכֹן אֶרֶץ וְרַעַה אֲמוּנָה, וּפָאָה חוֹלְקִיה דְּבַר
 נָשׁ דְּעֵבִיד טוֹב מְדִידִיה, דְּהָא אֶתְעַר טוֹב בְּכַנְסַת
 יִשְׂרָאֵל. וּבְמָה. בְּצַדְקָה. דְּכִד אֶתְעַר צַדְקָה, הוּא
 טוֹב כִּדִּין אֶתְעַר לְגַבֵּי כְּנָסַת יִשְׂרָאֵל. וְעַל דָּא כְּתִיב
 (משלי י) וּצַדְקָה תַצִּיל מִמָּוֶת. מָאִי טַעְמָא. בְּגִין
 דְּצַדְקָה אֵילָנָא דְחֵיִי הוּא, וְאֶתְעַר עַל הַהוּא אֵילָנָא
 דְּמוֹתָא, וְנָטִיל אֵינוּן דְּאֶחֱידֵן בֵּיה, וְשׁוּיב לֹון מִן

לשון הקודש

חֲלָקוּ שֶׁל הָאִישׁ שֶׁעוֹשֶׂה טוֹב מִשְׁלוֹ,
 שֶׁהָרִי מְעוֹרֵר טוֹב עִם כְּנָסַת יִשְׂרָאֵל,
 וּבְמָה? בְּצַדְקָה. שֶׁכְּשֶׁצַּדְקָה מִתְעוֹרֶרֶת,
 הוּא טוֹב, אִזּוּ מִתְעוֹרֵר אֵל כְּנָסַת יִשְׂרָאֵל,
 וְעַל זֶה כְּתוּב (משלי י) וּצַדְקָה תַצִּיל מִמָּוֶת.
 מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁצַּדְקָה הִיא עֵץ
 הַחַיִּים, וּמִתְעוֹרֶרֶת עַל אוֹתוֹ עֵץ הַמָּוֶת,
 וְלֹקַח אוֹתָם שְׂאֵחוּזִים בּוֹ וּמְצִילֵם
 מִהַמָּוֶת. מִי גָרַם לְאוֹתוֹ עֵץ חַיִּים

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְלֹא אֶמְרַתִּי לְךָ
 שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא רוּצֵה לְהַרְחִישׁ לוֹ
 גַּם, וְלֹא תוֹצִיא זְכוּתוֹ מִמֶּנּוּ? בֵּין כֶּף
 הַתְּעוֹרֵר אוֹתוֹ הָאִישׁ, וְקָם וְהִלֵּךְ לוֹ.
 אֶחֱזוּ בּוֹ רַבִּי תִיַּיָּא וְרַבִּי יוֹסִי, וְנִתְּנוּ לוֹ
 לְאָכַל. אַחַר שֶׁאָכַל, הִרְאוּ לוֹ הַגַּם
 שֶׁהַרְחִישׁ לוֹ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא.

פְּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, (תהלים לו) בְּטַח בַּה'
 וְעֲשֵׂה טוֹב שְׂכֹן אֶרֶץ וְרַעַה אֲמוּנָה. אֲשֶׁרִי

מוֹתָא. מָאן גָּרִים לְהֵוּא אֵילָנָא דְחַיֵּי דְאַתְעָר
 לְהֵאֵי, תַּוּי אֵימָא תְּהִיא צְדָקָה דְאִיהוּ עֶבֶד, כְּבִיכּוּל
 הוּא עֶבֶד לִיה לְעֵילָא, כְּמָה דְאַתְ אָמַר (תהלים)
 עוֹשֵׂה צְדָקָה בְּכָל עֵת. וְהָא אֲתִמַּר.

השלמה מההשמטות (סימן ז)

וְכִי בְּכָל עֵת יָכִיל בְּרַ נֶשׁ לְמַעְבַּד צְדָקָה, אִי הָכִי
 תְּרִיסַר שְׁעֵתֵי בְיוֹמָא מָאן יָכִיל. אֵלָא הָכִי
 אֲוֹלִיפְנָא, מָאן דְעֶבֶד צְדָקָה בְּכָל עֵת. מָאן בְּכָל
 עֵת, כְּמָה דְאַתְ אָמַר (ויקרא ט"ז) וְאֵל יִבָּא בְּכָל עֵת אֶל
 הַקּוֹדֵשׁ, וְאִוְקְמוּהָ. וְלֹא תִימָא בְּכַנְסַת יִשְׂרָאֵל
 בְּלַחֲזוּדוּי, דְאִיהִי עֵת רַעוּא קְדִישָׁא בְּצַדִּיק. אֵלָא
 אֲפִילוּ בְּכָל עֵת דְלַתְתָּא אֲסַגֵּי צְדָקָה עֲלֵיהּ וְאַתְעָר
 צְדָקָה בְּכֻלְהוּ, בְּעֵלְאֵי וְתַתְּאֵי. בְּגִין כֹּד יִשׁוּי לְבִיָּה
 וְרַעוּתִיה בְּרַ נֶשׁ וְיִדְבַק בִּיה בְּקוֹדֵשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

לשון הקודש

כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא טז) וְאֵל יִבָּא בְּכָל עֵת
 אֶל הַקּוֹדֵשׁ, וּבְאַרְוָה. וְלֹא תֵאמַר
 בְּכַנְסַת יִשְׂרָאֵל לְבִדָּה, שֶׁהִיא עֵת רַעוּן
 קְדוֹשׁ בְּצַדִּיק, אֵלָא אֲפִילוּ בְּכָל עֵת
 שְׁלֵמָטָה מְרַבָּה צְדָקָה עֲלֵיהֶם,
 וּמִתְעוֹרְרֵת צְדָקָה בְּכֻלָּם, בְּעֲלִיוֹנִים
 וְתַתְּוֹנִים. מִפְּנֵי כֵן יִשִּׁים אָדָם לְבוֹ
 וְרַעוּנוֹ וְיִדְבַק בּוֹ בְּקְדוּשַׁת בְּרוּךְ הוּא.

שִׁיתְעוֹרֵר לְוָה? הוּוּ אֹמַר, אוֹתָהּ צְדָקָה
 שֶׁהוּא עוֹשֶׂה, כְּבִיכּוּל הוּא עוֹשֶׂה אוֹתוֹ
 לְמַעְלָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קו) עוֹשֶׂה צְדָקָה
 צְדָקָה בְּכָל עֵת. וְהֵרִי נִתְבָּאֵר.

השלמה מההשמטות סימן ז'

וְכִי בְּכָל עֵת יָכִיל אָדָם לַעֲשׂוֹת
 צְדָקָה? אִם כֵּן, שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שְׁעוֹת
 בְּיוֹם מִי יָכִיל?! אֵלָא כֹּד לְמַדְנֹג, מִי
 שְׁעוֹשֶׂה צְדָקָה בְּכָל עֵת. מַהוּ בְּכָל עֵת?

בֵּינוֹן דְּמָטוּ קָמִי דְרַבִּי שְׁמַעוֹן סָחוּ לִיהּ עוֹבְדָא.
אָמַר, וּמַה דָּא בְּלַחֲדוּי, אָפִילוּ כָּל מָאן
דְּאֶחִיד לְאִילָנָא (בְּאִילָנָא) דְּחֵי אֲשֶׁתִּיזִיב בְּהַאי עֲלָמָא
וְאָפִילוּ מִן מוֹתָא דְעֲלָמָא, מִשְׁאָר בְּנֵי נָשָׂא. כָּל
שְׁבִין מֵאַחְרָא.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּכֻלְהוּ אַתְּעָר אַדְרָקָה אִילָנָא
דְּחֵי, וְהַאי אַתָּר אִיהוּ דְּמִזְזָנָא לְכָלָא
לְתַלְמִידֵי חֲכָמִים מָאִי עֲבִידְתִּיחוּ דְּהָא כָּל בְּנֵי
עֲלָמָא לָא יִכְלִי לְאַתְעָרָא אַדְרָקָה עֲלִיּיחוּ, דְּהָא אִינוּן
בְּאַדְרָקָה אַחֲדָן וְכָל בְּנֵי עֲלָמָא בְּזִכּוֹתִיחוּ נְזוּנִין,
בְּהוּ מִמָּשׁ. וְאִינוּן לָא יִכְלִין לְאַתְזָנָא בְּהוּ מִמָּשׁ,
בְּגִין דְּכָל מָאן דְּאַשְׁתַּדֵּל בְּאוּרִיתָא, אֲשֶׁתַּדֵּל
בְּאִילָנָא דְּחֵי דְּכָל בְּנֵי עֲלָמָא נְזוּנִין מִנִּיהּ.

אֲשֶׁתַּכַּח דְּתַלְמִידֵי חֲכָמִים מִתְעָרִי מִזְזָנָא לְעֲלָמָא
וְשִׁלְמָא. אִי לְכָל בְּנֵי עֲלָמָא מִתְעָרִי

לְשׁוֹן הַקּוּדֶשׁ

מַעֲשִׂיהֶם? שֶׁהֲרִי כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם לֹא
יְכוּלִים לְעוֹרֵר אַדְרָקָה עֲלֵיהֶם, שֶׁהֲרִי הֵם
אַחֲזִינִים בְּאַדְרָקָה, וְכָל בְּנֵי הָעוֹלָם נְזוּנִים
בְּזִכּוֹתָם, בְּהֵם מִמָּשׁ. וְהֵם לֹא יְכוּלִים
לְהַתְפָּרֵס מֵהֵם מִמָּשׁ, מִפְּנֵי שֶׁכָּל מִי
שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בְּתוֹרָה, מִשְׁתַּדֵּל בְּאִילָן הַחַיִּים
שֶׁכָּל בְּנֵי הָעוֹלָם מִתְפָּרְסִים מִמֶּנּוּ.
נִמְצָא שֶׁהַתְּלָמִידֵי חֲכָמִים מְעוֹרְרִים

בֵּינוֹן שֶׁהֲגִיעוּ לְפָנֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן, סָפְרוּ לוֹ
הַמַּעֲשֵׂה. אָמַר, וּמַה זֶה בְּעַצְמוֹ, אָפִילוּ כָּל
מִי שֶׁמִּתְזַיֵּק לְאִילָן (בְּאִילָן) הַחַיִּים נִצּוֹל
בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְאָפִילוּ מִן מִיתַת הָעוֹלָם
מִשְׁאָר בְּנֵי אָדָם, כָּל שְׁבִין מֵאַחַר.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּכָלֶם מְעוֹרְרַת
הַצְּדָקָה אֶת אִילָן הַחַיִּים, וּמְקוּם זֶה הוּא
הַמְּזוּן לְכָל, וְלְתַלְמִידֵי הַחֲכָמִים מַה

מִזֹּנָא, לֹן אִמַּאי לָא מִתְעָרִי. אֵלָא תִלְמִיד חָכָם
 הוּא אִילְנָא דְחַיִּי מִפּוּשׁ. וְאִילְנָא דְחַיִּי לָא מִתְזִין
 אֵלָא מִן הָעוֹלָם הַבָּא. וְהָעוֹלָם הַבָּא לָא אֲשַׁתְּכַח
 בְּהַאי עֲלָמָא אֵלָא לְבַתָּר דְּעָאל לְהַהוּא עֲלָמָא,
 כִּדִּין אֲתִין בִּיהּ וְאֲתִנְטְעוּ שְׂרָשׁוּי עָלֵיהּ. הַשְׁתָּא
 אֲכִלִי מֵאִיבָא דְאִילְנָא דְחַיִּי. וּמָאן אִיהוּ, הַהוּא
 אֲתָר דְאֲשַׁתְּכַח לְגַבֵּי מִסְכְּנָא וְאִיהוּ אֲקָרִי (בְּרַאשִׁית
 1) פְּרִי הָעֵץ אֲשֶׁר בְּתוֹךְ הַגֵּן. וְעַל דָּא אֲכִלִי מִהַהוּא
 פְּרִי בְּהַאי עֲלָמָא.

וְעַל דָּא תִנְיֵנָן, הֵם נְזוּנִין בְּזִרְעָא. מָא בְּזִרְעָא, דָּא
 גְּבוּרָה. וְאִינוּן זְמִינִין לְעוֹלָם הַבָּא. דְּמִזֹּנָא
 דְּעוֹלָם הַבָּא, לָאו אִיהִי בְּהַאי עֲלָמָא, אֵלָא
 צְמֻצְמָא זְעִירָא דְחִילָא דִּילֵיהּ, דְאֲשַׁתְּכַח בְּמִתִּיקוּ
 דְאֹרִייתָא. וְדָא טַעְמֵי עַל הַהוּא אִיבָא דְאִילְנָא

לשון הקודש

ומה הוא? אותו מקום שנמצא אצל
 העניים, והוא נקרא (בראשית א) פרי העץ
 אשר בתוך הגן. ועל זה אובלים מהפרי
 הוא בעולם הזה.

ועל זה למדנו, הם נזונים בזרוע. מהי
 הזרוע? זו גבורה. והם זמנים לעולם
 הבא. שמוזן העולם הבא אינו בעולם
 הזה, אלא צמעים קטן של הפח שלו

מוזן לעולם ושלו. אם לכל בני העולם
 מתעורר מזון, מדוע להם לא מתעורר?
 אלא תלמיד חכם הוא אילן החיים
 מפוש, ואילן החיים לא נזון אלא מן
 העולם הבא, והעולם הבא לא נמצא
 בעולם הזה, אלא לאחר שעולה לעולם
 ההוא, אז נזון מפשו ונשרש שרשיו
 עליו. עכשו אובלים מפרי עץ החיים.

תִּתְּאָה וְדָא חֵידוּ דְתַלְמִידֵי חֲכָמִים וּמְזוּנָא עֲלָאָה
 דִּילְהוֹן. בִּיּוֹן דִּיעֲבֵרוֹן מִתְּאֵי עֲלֵמָא, כְּמָה נְחָלִין
 עֲלָאִין דְּעוֹלָם הֲבֵא סַחְרֵן לְדוּכְתִּיּהוּ, וַיִּשְׁתַּרְשׁוּן בֵּיה
 וַיִּסְתַּלְקוּן לְעִילָא לְעִילָא. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר ^{(יְשַׁעְיָה}
^{ס"ד)} עֵין לֹא רָאִתָּה אֱלֹהִים זּוּלְתָךְ יַעֲשֶׂה לְמַחֲכָה לּוֹ.

כְּמֵי יַעֲשֶׂה, דָּא יּוֹבְלָא. תְּהוּא דְאַקְרֵי הָעוֹלָם
 הֲבֵא. לְמַחֲכָה לּוֹ וְדָאֵי, דְלֹא בְּעִיִן מְזוּנָא
 לְעֲלֵמָא דָּא, עַד דְאַתְּאֵן ^(ס"א דְאַתְּקוֹן) לְמְזוּנָא דִּילְהוֹן.
 וּמֵי מְזוּנָא דִּילְהוֹן, הָעוֹלָם הֲבֵא. וְעַל דָּא זְכָאֵן
 בְּכֵלָא. דְּעַלְיָהוּ כְּתִיב עֵין לֹא רָאִתָּה אֱלֹהִים
 וְגו': ^{(עַד כֵּאֵן מַהֲשַׁמְטוֹת).}

רעיא מהימנא

וְהַתְנַחֲלֶתֶם אוֹתָם לְבְנֵיכֶם וְגו', ^(וַיִּקְרָא כה) לְעוֹלָם בְּהֵם תַּעֲבֹדוּ
 וְגו'. פְּקוּדָא דָּא לְעַבּוֹד בְּעַבְד כְּנַעֲנִי, דְכְּתִיב,
 לְעוֹלָם בְּהֵם תַּעֲבֹדוּ וְאִינוּן מַסְטְרָא דְחָם דְּגַלִּי עַרְיִין דְאַתְּמַר

לשון הקודש

הֲבֵא. לְמַחֲכָה לּוֹ, וְדָאֵי. שְׂלֵא רוּצִים מְזוּן
 לְעוֹלָם הַזֶּה עַד שִׁנְיַעוּ ^(שִׁחְטוֹן) לְמְזוּן שְׂלָהֶם.
 וּמַהוּ הַמְזוּן שְׂלָהֶם? הָעוֹלָם הֲבֵא. וְעַל זֶה
 זְכָאִים בְּכָל, שְׂעֵלִיהֶם כְּתוּב עֵין לֹא
 רָאִתָּה אֱלֹהִים וְגו': ^{(עַד כֵּאֵן מַהֲשַׁמְטוֹת).}

רעיא מהימנא

וְהַתְנַחֲלֶתֶם אוֹתָם לְבְנֵיכֶם וְגו', לְעֵלָם
 בְּהֵם תַּעֲבֹדוּ וְגו'. מַצְוָה זֹו לְעַבְד בְּעַבְד
 כְּנַעֲנִי, שְׂכְּתוּב לְעֵלָם בְּהֵם תַּעֲבֹדוּ, וְהֵם

שְׂנַמְצָא בְּמַתִּיקוֹת הַתּוֹרָה. וְזֶה טַעְמוֹ עַל
 הַפְּרִי הַהוּא שְׂל הָעֵץ הַתְּחִתּוֹן, וְזוֹ שְׂמַחָה
 שְׂל הַתְּלִמִּידֵי חֲכָמִים וּמְזוּן הָעֲלִיּוֹן
 שְׂלָהֶם. בִּיּוֹן שִׁיעֲבֵרוּ מִהָעוֹלָם הַזֶּה, כְּמָה
 נְחָלִים עֲלִיוֹנִים שְׂל עוֹלָם הֲבֵא מְקִיפִים
 לְמְקוּמָם, וַיִּשְׁתַּרְשׁוּ בּוֹ וַיַּעֲלוּ לְמַעְלָה
 לְמַעְלָה, כְּמוֹ שְׂנַאֲמַר ^(יְשַׁעְיָה סד) עֵין לֹא
 רָאִתָּה אֱלֹהִים זּוּלְתָךְ יַעֲשֶׂה לְמַחֲכָה לּוֹ.
 מַהוּ יַעֲשֶׂה? זֶה הַיּוֹבֵל, זֶה שְׂנַקְרָא עוֹלָם

עֲלִיָּה (בראשית ט) אָרוּר כְּנָעַן עֶבֶד עֲבָדִים יְהִי לְאֶחָיו. אִמְאֵי עֶבֶד עֲבָדִים. אֵלֵּא עֶבֶד לְהֵוֹא עֶבֶד עוֹלָם, דְּאִיְהוּ עוֹלָמוֹ שֶׁל יוֹבֵל. וְאֵי תִימָא דְהָא אַחוּהַ דְשֵׁם וַיִּפֶּת הָוָה, אִמְאֵי לֹא הָוָה הִכִּי כְּוֹתִי־הוּ. וְהִכִּי מִזְרַעָא דְחָם הָוָה אֱלִיעֶזֶר עֶבֶד דְּאַבְרָהָם, אִמְאֵי לֹא הָוָה כְּוֹתִיָּה, דְנִפְסָק צְדִיק, וְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אוּרֵי בְּבִרְכַתִּיָּה, כִּד בְּרִיךְ לִיָּה לְבָנָן.

אֵלֵּא וְדֵאֵי הִכָּא בְרִיָּא דְגִלְגּוּלָא, גּוֹלֵל אֹר מִפְּנֵי חֲשָׁד, עֶבֶדָא דְאַבְרָהָם דְנִפְסָק מִחֲשָׁד, וְדֵא זְרַעָא דְחָם, דִּיּוּ לְעֶבֶד לְהִיּוֹת כְּרַבּוֹ דְּאִיְהוּ אַבְרָהָם, דְנִפְסָק מִתְּרַח עוֹבֵד עֲבוּדָה זְרָה. וְחֲשָׁד מִפְּנֵי אֹר, דֵּא יִשְׁמַעְאֵל דְנִפְסָק מֵאַבְרָהָם, וְעֵשׂוֹ מִיִּצְחָק.

וְרִיָּא תַּעֲרוּבַת טְפִין, בְּאַתֵּר דְּלָאוּ דִילִיָּה גְרִים דֵּא. מָאֵן דְּעָרִיב טַפָּה דִילִיָּה, בְּשִׁפְחָה מִחֶלֶת בֵּת יִשְׁמַעְאֵל, אוּ בֵּת אֵל נִכְר, דְּאִינוּן רַע חֲשָׁד, וְטַפָּה דִילִיָּה טוֹב אֹר, (בראשית א) וַיִּרְא אֱלֹהִים אֵת הָאֹר כִּי טוֹב. מְעַרְב טוֹב עִם רַע, עֶבֶד עַל מִימְרָא דְמֵאֲרִיָּה, דְּאָמַר (בראשית ב) וּמַעֲזַן הַדַּעַת טוֹב וְרַע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ.

לְשׁוֹן הַקּוּדֵשׁ

לְהִיּוֹת כְּרַבּוֹ, שֶׁהוּא אַבְרָהָם, שִׁנְעָא מִתְּרַח עוֹבֵד עֲבוּדָה זְרָה, וְחֲשָׁד מִפְּנֵי אֹר – זֶה יִשְׁמַעְאֵל שִׁנְעָא מֵאַבְרָהָם, וְעֵשׂוֹ מִיִּצְחָק.

וְסוּד תַּעֲרֹבַת טְפוֹת בְּמִקּוּם שְׂאִינוּ שְׁלוֹ גְרָם אֵת זֶה. מִי שֶׁמְעַרְב טַפָּה שְׁלוֹ בְּשִׁפְחָה מִחֶלֶת בֵּת יִשְׁמַעְאֵל, אוּ בֵּת אֵל נִכְר, שֶׁחָם רַע חֲשָׁד, וְהַטַּפָּה שְׁלוֹ טוֹב אֹר, (שם א) וַיִּרְא אֱלֹהִים אֵת הָאֹר כִּי טוֹב, מְעַרְב טוֹב עִם רַע, עוֹבֵד עַל מֵאֲמַר רַבּוֹנוּ שְׂאֲמַר, (שם א) וּמַעֲזַן הַדַּעַת טוֹב וְרַע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ.

מֵהַצַּד שֶׁל חָם שִׁנְעָא עֲרִיּוֹת, שִׁנְעָאֵר עֲלִיו (בראשית ט) אָרוּר כְּנָעַן עֶבֶד עֲבָדִים יְהִי לְאֶחָיו. לְמָה עֶבֶד עֲבָדִים? אֵלֵּא עֶבֶד לְאוֹתוֹ עֶבֶד עוֹלָם, שֶׁהוּא עוֹלָמוֹ שֶׁל יוֹבֵל. וְאִם תֹּאמַר שֶׁהִי אַחִיָּהֶם שֶׁל שֵׁם וַיִּפֶּת הָיָה, לְמָה לֹא הָיָה כִּד בְּמוֹתָם? וְכוּ, מֵהַזְרַע שֶׁל חָם הָיָה אֱלִיעֶזֶר עֶבֶד אַבְרָהָם, לְמָה לֹא הָיָה בְּמוֹתוֹ, שִׁנְעָא צְדִיק, וְהַקּוּדֵשׁ בְּרִיךְ הוּא הוֹדָה בְּבִרְכַתּוֹ כְּשֶׁבִרְךְ אוֹתוֹ לְבָנָן?

אֵלֵּא וְדֵאֵי כָּאֵן בְּסוּד הַגִּלְגּוּל, גּוֹלֵל אֹר מִפְּנֵי חֲשָׁד – עֶבֶד אַבְרָהָם שִׁנְעָא מֵהַחֲשָׁד, וְזֶה הַזְרַע שֶׁל חָם, דִּיּוּ לְעֶבֶד

קְדָשָׁא בְּרִידָא הוּא, בְּהוּא דְעַרְב (כ), אֲרַפִּיב לִיה, וְאִיִּיתִי לִיה
 בְּגִלְגּוּלָא לְקַבְּלָא עוֹנְשִׁיה. חֲזַר בְּתִיּוּבְתָא, אֲשֶׁתְּדַל
 בְּאֹרִיִּיתָא, וְאַפְרִישׁ טוֹב מֵרַע, דְּאֵינּוּן אָסוּר וְהֵתֵר, טוֹמְאָה
 וְטְהָרָה, פָּשַׁר וּפְסוּל. בְּדָא אֲתַפְּרֵשׁ רַע מִטּוֹב, דְּאֲתַמַּר בֵּיה
 וַיִּצַּר, יַצִּירָה לְטָב, וַיַּצִּירָה לְבִישׁ. בְּאֹרִיִּיתָא אֲפְרִישׁ לִזְוִן, קְדָשָׁא
 בְּרִידָא הוּא יָרִית לִיה נִשְׁמַתָּא מִנִּיה, לְמַחְוֵי שְׁלֵטָא עַל תְּרוּוִיִּהוּ,
 בְּחַד דְּאִיהוּ אֹר. עֲלָמָא דְאַתִּי. וּבְחַד דְּאִיהוּ חֲשָׁד, עֲלָמָא דִּין.
 הֲדָא הוּא דְכֻתִּיב וַיִּפַּח בְּאַפֵּי נִשְׁמַת חַיִּים.

וּכְפּוּם זְכוּוֹן וְחֻבִּין. פְּמָה דְאֹקְמוּנָה, הָעוֹשֶׂה מִצְוָה אַחַת
 מִטִּיבִין לוֹ. בֵּינּוּנִי, זְכוּוֹן וְחֻבּוֹי שְׁקוּלִין, פְּלָגוּ זְכוּוֹן
 לְעֵילָא (ס"א וּפְלָגוּ לְתַתָּא) וּפְלָגוּ חֻבּוֹי לְתַתָּא, וְרָזָא דָא (אֲסַתֵּר ה) מַה
 שְׁאַלְתֵּךְ וַיִּנְתֵּן לָךְ וּמַה בִּקְשָׁתֵךְ עַד חֲצֵי הַמְּלָכוֹת וְתַעֲשׂ. צְדִיק
 גָּמוּר, כָּל זְכוּוֹי לְעֵילָא, וְחֻבּוֹי לְתַתָּא. רְשָׁע גָּמוּר, חֻבּוֹי לְעֵילָא,
 וְזְכוּוֹי לְתַתָּא.

וּבַר נֶשׁ דְּחַב בְּאַתְגְּלִיָּא, בְּתֵרִין דְּרַגִּין אִיהוּ, אִי חֲזַר בְּתִיּוּבְתָא
 בְּאַתְגְּלִיָּא, בֵּין צְדִיקָיָא, (דף ק"א ע"ב) בְּגִין דִּיִּדְעִין דִּינֵי

לשון הקודש

וּכְפִי זְכוּוֹת וְחֻבוֹת, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְוָה,
 הָעוֹשֶׂה מִצְוָה אַחַת מִטִּיבִין לוֹ. בֵּינּוּנִי –
 זְכוּוֹת וְחֻבוֹת שְׁקוּלִים, חֲצֵי זְכוּוֹת
 לְמַעְלָה (חֲצֵי לְמַטָּה) וְחֲצֵי חֲטָאֵי לְמַטָּה, וְזֶה
 סוּד (אֲסַתֵּר ה) מַה שְׁאַלְתֵּךְ וַיִּנְתֵּן לָךְ וּמַה
 בִּקְשָׁתֵךְ עַד חֲצֵי הַמְּלָכוֹת וְתַעֲשׂ. צְדִיק
 גָּמוּר – כָּל זְכוּוֹתָיו לְמַעְלָה, וְחֻבוֹתָיו
 לְמַטָּה. רְשָׁע גָּמוּר – חֻבוֹתָיו לְמַעְלָה,
 וְזְכוּוֹתָיו לְמַטָּה.

וּכְּן אָדָם שֶׁחֲטָא בְּגִלּוּי, הוּא בְּשֵׁנֵי
 דְּרַגּוֹת: אִם חֲזַר בְּתִיּוּבָה בְּגִלּוּי – בֵּין
 צְדִיקִים, מִשּׁוּם שְׂוִדְעִים דִּינֵי הַקְּדוּשׁ

הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְרַפֵּי אוֹתוֹ בְּאוֹתוֹ
 שְׁעַרְב (כ), וּמְבִיא בְּגִלְגּוּל לְקַבֵּל עֲנָשׁוֹ.
 אִם חֲזַר בְּתִיּוּבָה, הִתְעַסֵּק בְּתוֹרָה
 וְהִפְרִיד טוֹב מֵרַע, שָׁחַם אָסוּר וְהֵתֵר,
 טְמֵאָה וְטְהָרָה, פָּשַׁר וּפְסוּל – בְּזֶה נִפְרַד
 הָרַע מִהַטּוֹב, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ וַיִּצַּר, יַצִּירָה
 לְטוֹב וַיַּצִּירָה לְרַע. בְּתוֹרָה הִפְרִיד אוֹתָם.
 הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מוֹרִישׁ לוֹ נִשְׁמָה מְמַנָּה,
 שִׁיְהִיָּה שׁוֹלֵט עַל שְׁנֵיהֶם, בְּאַחַד שֶׁהוּא
 אֹר – הָעוֹלָם הַפָּא, וּבְאַחַד שֶׁהוּא חֲשָׁד
 – הָעוֹלָם הַזֶּה. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב וַיִּפַּח בְּאַפֵּי
 נִשְׁמַת חַיִּים.

דְּקוֹדֶשָׁא בְּרִידָא הוּא, וְנִטְרִין גְּרַמְיֵיהוּ מִלְּמַחֲטִי. וּבְאֵתְּכַפְּסִיָּא, בִּין רְשִׁיעֵיָּא, לְקַיִים בְּהוּ (איוב יא) וְעֵינֵי רְשָׁעִים תִּכְלִינָה.

וּבְגִין דָּא, חוּבָא דְאָדָם דְּעֵבֵר, עַל (בראשית ב) וַיֵּצֵא יי' אֱלֹהִים, וְאוֹקְמוּהָ, אִין עו אֱלָא עֲבוּדָה זָרָה, אֲעֵבֵר עֲלֵיהָ, אֲרַפִּיב לִיה בְּטַפְת תְּרַח, דְּבִיָּה רְתַח לְקוֹדֶשָׁא בְּרִידָא הוּא, דְּעֵבֵר עַל עו מִעֲבוּדָה זָרָה. הֲדָר בְּתִיּוּבְתָא, וְתִבְר עוֹלָמִין דְּעֲבוּדָה זָרָה, וְכָל מְזוּנֵי דִילֵיהָ. הוּא תִקִּין בְּמַח דְחָב, וְתִבְר חוּבָא, וּבְנִינָא בִישָׁא דְבָנָה, וְאִמְלִיד לִיה לְקוֹדֶשָׁא בְּרִידָא הוּא וְשְׂכִינְתֵיהָ. עַל עֲלָמָא.

בְּמֵאֵי. בְּגִין דְּקֻדִיש שְׁמִיָּה יִתְבָּרַךְ בְּרַפִּים, וְעָאֵל בְּנוֹרָא לְאֵתְּוֹקְדָא גְרַמְיָה. לְקַיִים בִּיָּה (דברים ז) פְּסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תִּשְׂרַפּוּן בְּאֵשׁ. וְלֹא עוֹד אֱלָא דְלֵאבּוֹי תְּרַח אֲהֲדָר בְּתִיּוּבְתָא, וְאֲעִיל לִיה וְלֵאמִיָּה, וְלִכְל מְאֵרֵי דְהַחַוּא דְרָא בְּגִין עֲדָן. וְהִכִּי אֲתַלְבֵּן בְּנוֹרָא כְּכֶסֶפָא, דְּאִיְהִי מוֹנִי טָא דְמַלְפָא, וְשִׁקֵּר לָהּ בְּעוֹפְרַת, אֲעִיל לִיה בְּנוֹרָא, וְנִפְק הַעוֹפְרַת לְבַר, וְשִׁמְעָאֵל. וּבְגִין דָּא נִפְק, מְצַחֵק בְּעֲבוּדָה זָרָה. וְאֲשִׁתָּאֵר אָדָם מְלוּבָן, וְהֵאֵי אִיְהוּ

לשון הקודש

ברוך הוא ושומרים עצמם מלחטא. ובמכסה - בין רשעים, לקיים בהם (איוב יא) ועיני רשעים תכלינה.

ומשום זה החטא שאדם עבר על (בראשית ב) ויצא ה' אלהים, ופרשוה אין עו אלא עבודה זרה, עבר עליו, הרפיב אותו בטפת תרה, שבו הרגיו את הקדוש ברוך הוא, שעבר על עו מעבודה זרה. חזר בתשובה, ושבר צלמי עבודה זרה וכל מזונו. הוא תקן במה שחטא, ושבר את החטא ואת הבנין ואת הרע שבנה, והמליך את הקדוש ברוך הוא ושכינתו

על העולם.

במח? משום שקדש שמו ויתברך ברבים ונכנס לאש לשרף את עצמו, לקיים בו (דברים ז) פסילי אלהיהם תשרפון באש. ולא עוד, אלא שאת אביו תרה החזיר בתשובה, והכניס אותו ואת אמו ואת כל פרנסי אותו דור לגן עדן, וכך התלבן באש ככסף, שהיא מטבע המלך, וזיף אותה בעפרת, הכניס אותה לאש, ויצאה העפרת החוצה, ושמעאל ולפיכך יצא מצחק בעבודה זרה. ונשאר אדם מלבן, וזהו שנוי השם.

שְׁנֵי הַשָּׁם. דְּכַד אֲתַגְלַגֵּל אָדָם, בְּעֵי לְמַעַבְד לִיה שְׁנֵי הַשָּׁם, שְׁנֵי מְקוֹם, וְשְׁנֵי מַעֲשֵׂה.

לְבַתֵּר אַתָּא יַצְחָק, וְאַתְתַּקַּף בִּיה, מִחוּבָא תְנִינָא, דְּאַתְמַר בִּיה עַל הָאָדָם, דְּדָא שְׁפִיכוּת דְּמִים, וְדָא גְרָם נְסִינָא דִּיצְחָק בְּסַפִּינָא. וְאַתְבְּרַר בִּיה, פְּמַאן דְּבְרִיר אוּכַל מְגוּ פְּסוּלַת, וְנִפִּיק פְּסוּלַת לְבַר, עֲשׂו שׁוּפְדָּ דְּמִים.

לְבַתֵּר אַתָּא יַעֲקֹב, וְאַרְפִּיב לִיה בְּלָבָן, וְאַתְעַבִּיד עֶבֶד לְגַבִּיה, הָדָא הוּא דְכְּתִיב. (בראשית כט) אֶעֱבֹדְךָ שִׁבְע שָׁנִים בְּרַחֵל. וּבַהֲהִיא סַבָּה דְאַחֲלַף לָהּ בְּאַחוּתָהּ, עֶבֶד שִׁבְע שָׁנִים אַחֲרֵינָן. לְאַפְקָא תְרִין טַפִּין דְזָרַק אָדָם בְּאַתֵּר נּוּכְרָאָה, וְדָא גְלוּי עֲרִיזוֹת, וְהֵאֵי אִיהוּ לְאֹמֵר. וְאַפִּיק לֹון מִן לָבָן הָאֲרַמִי, גַּחְשׁ.

וּבַתְּלַת אֱלִין, הָזָה לְאָדָם שְׁנֵי הַשָּׁם, וְשְׁנֵי מְקוֹם, וְשְׁנֵי מַעֲשֵׂה. שְׁנֵי הַשָּׁם: בְּאַבְרָהָם. וְשְׁנֵי מְקוֹם: בְּיַצְחָק. וְשְׁנֵי מַעֲשֵׂה: בְּיַעֲקֹב. וְאִי לְהֵאֵי דְאַתְמַר בִּיה, (איוב כח) אִזּוּ רָאָה וַיִּסְפְּרָהּ, קִבֵּל בְּתִיבְתָא כָּל שְׁפָן לְאַחֲרִים.

וּבְגִין דָּא, עֶבֶד טוֹב אַתְרָא גְרִים. וְעֶבֶד רָע, אוֹף הָכִי. אֲבָל

לְשׁוֹן הַקּוּדֵשׁ

שְׁכַשְׁמַתְגַּלְגַּל אָדָם, צְרִיף לַעֲשׂוֹת לוֹ שְׁנֵי הַשָּׁם, שְׁנֵי מְקוֹם, וְשְׁנֵי מַעֲשֵׂה. אַחַר כֵּךְ בָּא יַצְחָק, וְהִתְחַזַּק בּוֹ מִהַחֲטָא הַשְׁנֵי שְׁנַאֲמַר בּוֹ עַל הָאָדָם, שְׁזָה שְׁפִיכוּת דְּמִים, וְזָה גְרָם אֵת הַנְּסִיּוֹן שֶׁל יַצְחָק בְּסַפִּין, וְהִתְבְּרַר בּוֹ, כְּמִי שֶׁבּוֹרֵר אֲכָל מִתּוֹךְ פְּסוּלַת, וַיַּצְאָה הַפְּסוּלַת הַחוּצָה, עֲשׂו שׁוּפְדָּ דְּמִים. אַחַר כֵּךְ בָּא יַעֲקֹב וְהִרְפִּיב אוֹתוֹ בְּלָבָן, וְנַעֲשֵׂה עֶבֶד אֱלִין, זְהוּ שְׁכַתּוּב (בראשית כט) אֶעֱבֹדְךָ שִׁבְע שָׁנִים בְּרַחֵל. וּבְאוֹתָהּ סַבָּה וּמַשׁוּם זֶה, עֶבֶד טוֹב הַמְקוֹם גּוֹרָם,

שְׁהַחֲלִיפָהּ בְּאַחוּתָהּ, עֲשֵׂה שִׁבְע שָׁנִים אַחֲרוֹת, לְהוֹצִיא שְׁתֵּי סַפּוֹת שְׁזָרַק אָדָם בְּמְקוֹם נְכַרִי, זְהוּ גְלוּי עֲרִיזוֹת, וְזֶהוּ לְאֹמֵר. וְהוֹצִיאָם מִלָּבָן הָאֲרַמִי, גַּחְשׁ. וּבְשִׁלְשׁוֹת אֱלֹה הָיָה לְאָדָם שְׁנֵי הַשָּׁם, וְשְׁנֵי מְקוֹם, וְשְׁנֵי מַעֲשֵׂה. שְׁנֵי הַשָּׁם – בְּאַבְרָהָם. וְשְׁנֵי מְקוֹם – בְּיַצְחָק. וְשְׁנֵי מַעֲשֵׂה – בְּיַעֲקֹב. וְאִם לְזָה שְׁנַאֲמַר בּוֹ (איוב כח) אִזּוּ רָאָה וַיִּסְפְּרָהּ קִבֵּל בְּתִשׁוּבָהּ, כָּל שְׁפָן לְאַחֲרִים. וּמַשׁוּם זֶה, עֶבֶד טוֹב הַמְקוֹם גּוֹרָם,

שָׂאֵר עֲבָדִים, לְעוֹלָם בָּהֶם תַּעֲבֹדוּ. קָמוּ מֵאֵרֵי מְתִיבְתָא,
וְאָמְרוּ (תהלים קמד) אֲשֶׁרֵי הָעַם שָׁכְכָה לוֹ, שְׁכַכְּהָ בְּגִימְטְרִיא מוֹשֶׁה.
קָם רַעֲיָא מְהִימְנָא וְאָמַר, אֲשֶׁרֵי הָעַם שְׁיִי' אֱלֹהִיו. (ע"כ רעיא מדהימנא)

זֶהר:

כִּי לִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים וְגו'. (ויקרא כה) פְּקוּדָא
לְעֵבֹד בְּכָל מִינֵי עֲבוּדָה בַּמִּקְדָּשׁ, וּלְבַר
מִמִּקְדָּשׁ, בְּכָל אֵינוֹן פּוֹלְחֵינֵן דְּאֶקְרִי עֲבוּדָה,
בְּעִלּוֹתָא, לְאַשְׁתַּדְּלָא בְּתַר פְּקוּדֵי אוֹרִייתָא דְכֻלָּא
אֶקְרִי עֲבוּדָה, כְּעֵבֶד דְּאַשְׁתַּדְּלָא בְּתַר מְאִרְיָה, בְּכָל
מָה דְאַצְטְרִיךְ.

בְּגִין דְּיִשְׂרָאֵל קָרִי לוֹן עֲבָדִים, דְּכִתִּיב כִּי לִי
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים עֲבָדֵי הֵם. מָאֵי טַעְמָא
אֵינוֹן עֲבָדִים. בְּגִין דְּכִתִּיב אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אוֹתָם
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם. וּבְגִין כֶּךָ כְּתִיב בְּעֵשֶׂר אֱמִירָן
לְבַתָּר, דְּכִתִּיב (שמות כ) אָנֹכִי יי' אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר

לשון הקודש

למקדש בכל אותן עבודות שנקראות
עבודה, בתפלה, להשתדל אחר מצוות
התורה, שהכל נקרא עבודה, כעבד
שמשתדל אחר רבו בכל מה שצריך.

משום שישראל קרא להם עבדים,
שכתוב (ויקרא כה) כי לי בני ישראל עבדים
עבדי הם. מה הטעם הם עבדים? משום
שכתוב אשר הוצאתי אותם מארץ
מצרים. ומשום כך כתוב בעשרת

ועבד רע גם כן. אבל שאר עבדים,
לעולם בהם תעבדו. כמו בעלי הדיבה
וְאָמְרוּ, (תהלים קמד) אֲשֶׁרֵי הָעַם שָׁכְכָה לוֹ,
שְׁכַכְּהָ בְּגִימְטְרִיא מוֹשֶׁה. קָם הַרוּעָה
הַנְּאֻמָּן וְאָמַר, אֲשֶׁרֵי הָעַם שְׁה' אֱלֹהִיו.

(ע"כ רעיא מדהימנא).

זֶהר

כִּי לִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים וְגו'. מַצְוָה
לְעֵבֶד בְּכָל מִינֵי עֲבוּדָה בַּמִּקְדָּשׁ, וּמְחוּץ

הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, לְמַפְלֵחַ לֵיָהּ כְּעֶבֶד
 דְּפִלַח לְמֵאֲרִיָה דְּפָרִיק לֵיָהּ מִן מוֹתָא, דְּפָרִיק
 לֵיָהּ מִכָּל בִּישׁוּן דְּעֵלְמָא.

בְּתַרְיִן זִינִין (נ"א שְׁמֵהּוֹן אֵלִינִי) אֶקְרוּן יִשְׂרָאֵל לְקוּדְשָׁא
 בְּרִיךְ הוּא, עֲבָדִים, דְּכִתְיִב עֲבָדֵי הֵם.
 וְאֶקְרוּן בְּנִים, דְּכִתְיִב (דְּבָרִים י"ד) בְּנִים אַתֶּם לֵיָי
 אֱלֹהֵיכֶם. בְּזִמְנָא דִּידַע לֵיָהּ בַּר נָשׁ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ
 הוּא בְּאוֹרַח כְּלָל, כְּדִין אֶקְרִי עֶבֶד דְּעֶבֶד פְּקוּדָא
 דְּמֵאֲרִיָה, וְלִית לֵיָהּ רִשׁוֹ לְחַפְשָׁא בְּגִיזוּי וּבְרִזִין
 דְּבֵיתֵיהּ. בְּזִמְנָא דִּידַע לֵיָהּ בַּר נָשׁ בְּאוֹרַח פְּרֻט,
 כְּדִין אֶקְרִי בֶן רְחִימָא דִּילֵיהּ, כְּבִן דְּחַפִּישׁ בְּגִיזוּי,
 כְּכָל רִזִין דְּבֵיתֵיהּ.

וְאַף עַל גַּב דְּאֶקְרִי בֶן כְּרָא בּוֹכְרָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא, כְּמָה דְּאֵת אָמַר (שְׁמוֹת ד') **כְּנִי כְּבוֹרִי**

לשון הקודש

הַאֲדָם אֵת הַקְּדוּשׁ כְּרוּךְ הוּא כְּדָרְךְ
 כְּלָל, אִזּוּ הוּא נִקְרָא עֶבֶד שְׁעוֹשֵׂה מִצְוֹת
 רַבּוֹ, וְאִין לוֹ רִשׁוֹת לְחַפְשׁ בְּגִיזוּי
 וּבְסוּדוֹת בֵּיתוֹ. בְּזִמְנֵן שְׁמַכִּיר אֹתוֹ
 הַאֲדָם כְּדָרְךְ פְּרֻט, אִזּוּ נִקְרָא בֶן, אֶהוּב
 שְׁלוֹ, כְּמוֹ בֶן שְׁמַחְפֵּשׁ בְּגִיזוּי, כְּכָל
 סוּדוֹת בֵּיתוֹ.

וְאַף עַל גַּב שְׁנַקְרָא בֶן, בֶּן כְּבוֹר
 לְקְדוּשׁ כְּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר (שְׁמוֹת

הַדְּבָרוֹת אַחַר כֶּךָ, שְׁכַתוּב אֲנִכִי הוֹ
 אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם,
 לְעֶבֶד אוֹתוֹ כְּעֶבֶד שְׁעוֹבֵד אֵת רַבּוֹ
 שְׁפָדָה אוֹתוֹ מִמְּוֹת, וְשְׁפָדָה אוֹתוֹ מִכָּל
 הַרְעוֹת שֶׁל הָעוֹלָם.

בְּשֵׁנִי סוּגִים (שְׁמוֹת אלו) נִקְרָאִים יִשְׂרָאֵל
 לְקְדוּשׁ כְּרוּךְ הוּא עֲבָדִים, שְׁכַתוּב עֲבָדֵי
 הֵם (שם), וְנִקְרָאִים בְּנִים, שְׁכַתוּב (דְּבָרִים י"ד)
 בְּנִים אַתֶּם לְהוֹ אֱלֹהֵיכֶם. בְּזִמְנֵן שְׁמַכִּיר

יִשְׂרָאֵל, לֹא יִפּוּק גְּרָמִיּה מִכָּלֵלָא דְעֶבֶד, לְמַפְלָח
 לְאָבוּי בְּכָל פּוּלְחָנִין דְּאֵינוּן יִקְרָא דְאָבוּי. וְהָכִי
 אֲצַטְרִיךְ לְכָל פֶּר נָשׁ לְמַתְהוּי לְגַבֵּי אָבוּי בֵּן, לְחַפְשָׁא
 בְּגִיזוּי וּלְמַנְדַּע רְזִין דְּבִיתִיה, וּלְאֲשֵׁתֵּי־דָלָא
 אֲבִתְרֵיהוּ. וּלְמַתְהוּי לְגַבֵּי אָבוּי עֶבֶד.

וְרִזָּא דְמַלְתָּה, תִּרְיִן דְּרִגִּין אֵינוּן לְעֵילָא, דְּאֲצַטְרִיךְ
 פֶּר נָשׁ לְאֲתַעֲטָרָא בְּהוּ, וְאֵינוּן רִזָּא
 דְּמַהִימְנוּתָא, וְאֵינוּן חַד. חַד, רִזָּא דְעֶבֶד. וְחַד, רִזָּא
 דְּבֵן. וְהָאֵי עֶבֶד, אֲקָרִי אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ. בֵּן, כְּמָה
 דְּאֲוִקִימָנָא בְּנֵי בְּכוֹרֵי יִשְׂרָאֵל. וְכָלֵלָא רִזָּא חֲדָא
 דְּמַהִימְנוּתָא. וְאֲצַטְרִיךְ פֶּר נָשׁ לְאֲתַעֲטָרָא בְּאֵלִין
 דְּרִגִּין, לְאֲתַפְּלָלָא בְּרִזָּא דְּמַהִימְנוּתָא.

עֶבֶד, לְמַפְלָח בְּכָל זֵינֵי פּוּלְחָנָא, בְּצִלּוֹתָא דְּאֲקָרִי
 עֲבוּדָה, כְּתָאֵי עֶבֶד דְּאֵיהוּ רִזָּא עֲלָאָה, דְּלֹא

לְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ

שְׂצָרִיךְ בֵּן אָדָם לְהַתְעַשֵּׂר בְּהוּ, וְהוּן סוּד
 הָאֲמוּנָה, וְהוּן אַחַת. אַחַת סוּד שֶׁל עֶבֶד,
 וְאַחַת סוּד שֶׁל בֵּן. וְהָעֶבֶד הַזֶּה נִקְרָא
 אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ. בֵּן, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוּ, בְּנֵי
 בְּכוֹרֵי יִשְׂרָאֵל, וְכָל סוּד אֶחָד שֶׁל
 הָאֲמוּנָה. וְצָרִיךְ בֵּן אָדָם לְהַתְעַשֵּׂר
 בְּדִרְגוֹת הַלְלוּ, לְהַפְּלֵל בְּסוּד הָאֲמוּנָה.
 עֶבֶד, לְעֶבֶד כְּכָל מִינֵי עֲבוּדָה, בְּתַפְלָה

דְּבִנֵי בְּכוֹרֵי יִשְׂרָאֵל, אֵל יוֹצֵא אֶת
 עַמּוֹ מִכָּלֵל שֶׁל עֶבֶד, לְעֶבֶד אֶת אָבוּי
 כְּכָל הָעֲבוּדוֹת שֶׁהֵן כְּבוֹד אָבוּי. וְכֵן
 צָרִיךְ לְכָל בֵּן אָדָם לְהִיּוֹת בֵּן לְגַבֵּי
 אָבוּי, לְחַפֵּשׂ בְּגִיזוּי וּלְדַעַת סוּדוֹת
 בֵּיתוֹ וּלְהַשְׁתַּדֵּל אַחֲרֵיהֶם, וְלְהִיּוֹת עֶבֶד
 לְגַבֵּי אָבוּי.
 וְסוּד הַדְּבָר - שְׁתֵּי דִרְגוֹת הֵן לְמַעְלָה

שָׂכִיךְ לְעֵלְמִין תְּדִיר, וְקָא מְשַׁבְּחָא וּמְנַנְנָא תְּדִיר.
 וְהָא אֶתְמַר בְּפוֹלְחָנִין אַחֲרָנִין, דְּכָל פּוֹלְחָנִין וּמְלִין
 דְּעֵלְמִין בְּלָהוּ אִיהוּ עֶבֶד וּפְלַח. וּבְגִין דָּא אַקְרִי
 אָדוֹן, בְּגִין דְּאִיהוּ עֶבֶד לְמַפְלַח, אַקְרִי אָדוֹן כָּל
 הָאָרֶץ. בַּר נֶשׁ דְּאֶתְעֵטָר בְּרֹזָא (דף קי"ב ע"א) דָּא, לְמִיּוּהִי
 עֶבֶד לְמַפְלַח פּוֹלְחָנִיה דְּמֵאֲרִיה, אִיהוּ סָלִיק
 וְאֶתְעֵטָר לְמִיּוּהִי בְּדִרְגָא דָּא, וְאַקְרִי אוּף הַכִּי אָדוֹן,
 דְּהָא אִיהוּ בְּרִיךְ בְּכָל אֵינּוֹן פּוֹלְחָנִין, לְהֵאֵי עֲלָמָא,
 וְקַיִים לִיה. וְעַל דָּא אַקְרִי אָדוֹן. (ס"א אָדוֹנֵי הָאָרֶץ).

זְכָאָה חוֹלְקִיה דְּתַאי בֵּן, דְּזָכִי לְאַשְׁתַּדְלָא לְמַנְדַּע
 בְּגַנְזֵי דְּאֲבוּי, וּבְכָל רְזִין דְּבִיתִיה, כְּבָרָא
 יְחִידָאי דְּאֶשְׁלַטְיָה אֲבוּי בְּכָל גְּנָזוּי, וְדָא אִיהוּ יִקְרָא,
 דְּשְׁלִיט עַל כָּלָא מָאן דְּיִשְׁתַּדַּל בְּאוּרֵייתָא, לְמַנְדַּע
 לִיה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּבְאֵינּוֹן גְּנִיזוֹן דִּילִיה.

לשון הקודש

בְּדִרְגָה זוֹ, וּנְקָרָא אַף כָּאן אָדוֹן, שְׁהֲרִי
 הוּא מְבָרַךְ בְּכָל הָעֲבוּדוֹת הָאֵלֶּה אֶת
 הָעוֹלָם הַזֶּה וּמַעֲמִידוֹ, וְעַל זֶה נִקְרָא
 אָדוֹן. (אָדוֹנֵי הָאָרֶץ).

אֲשֶׁרִי חִלְקוּ שֶׁל הַבֵּן הַזֶּה, שְׂזוּכָה
 לְהִשְׁתַּדַּל לְדַעַת בְּגַנְזֵי אֲבוּי וּבְכָל סוּדוֹת
 בֵּיתוֹ, כְּמוֹ בֶּן יְחִידֵי שְׁהַשְׁלִיטוּ אֲבוּי בְּכָל
 גְּנָזוּי, וְזֶהוּ הַכְּבוֹד, שְׁשׁוֹלֵט עַל הַכָּל מִי
 שְׁמִשְׁתַּדַּל בְּתוֹרָה לְדַעַת אֶת הַקְּדוּשָׁא

שְׁנִקְרָאת עֲבוּדָה, כְּמוֹ אֹתוֹ עֶבֶד שֶׁהוּא
 סוּד עֲלִיוֹן, שְׁלֵא שׁוֹכֵף לְעוֹלָמִים תְּמִיד,
 וּמְשַׁבַּח וּמְנַנֵּן תְּמִיד. וְהֲרִי נִתְבָּאָר
 בְּעֲבוּדוֹת אַחֲרוֹת, שְׁכָל הָעֲבוּדוֹת וְדִבְרֵי
 הָעוֹלָמוֹת, כָּלָם הוּא עוֹשֶׂה וְעוֹבֵד.
 וּמִשׁוּם זֶה נִקְרָא אָדוֹן, מִשׁוּם שֶׁהוּא עֶבֶד
 לְעֵבֶד, נִקְרָא אָדוֹן כָּל הָאָרֶץ. בֶּן אָדָם
 שְׁמַתְעֵטָר בְּסוּד הַזֶּה, לְהִיּוֹת עֶבֶד לְעֵבֶד
 עֲבוּדַת רַבּוֹ, הוּא עוֹלָה וּמַתְעֵטָר לְהִיּוֹת

אֶקְרִי בֶן לְקוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כָּל חִילֵי שְׂמִיָּא, לִית
 מֵאן דִּימְחֵי בִידֵיהּ, בְּכָל שַׁעְתָּא דְאַצְטְרִיךְ לְמִיעַל
 לְגַבֵּי אָבוּי. זַפְּאָה חוּלְקִיָּה בְּעֵלְמִין כְּלָהּוּ. וּבְגִין דָּא,
 כִּד אֲשַׁתְּדַל לְמַנְדַּע לִיהּ בְּאַרְח פְּרָט, בְּרִזָּא
 דְחַכְמָתָא, כִּדִּין אֶקְרִי בֶן.

כְּפוּלְחָנָא דְבַר נֶשׁ פְּלַח לִיהּ לְקוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא,
 אִית פּוּלְחָנָא, דְאַצְטְרִיךְ בַּר נֶשׁ
 לְאַתְּפִלָּא בְּתַרְוֵייהוּ, לְמַהוּי עֶבֶד וּבֶן, לְאַתְּעַטְרָא
 בִּיהּ פְּקוּדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּמָה אִיהוּ. דָּא פּוּלְחָנָא
 דְעִלּוּתָא, דְאַצְטְרִיךְ לְמַהוּי בָּהּ עֶבֶד וּבֶן, לְאַתְּפִלָּא
 בְּדַרְגִּין עֲלָאִין אֲלִין. לְמַפְלַח וּלְאַתְּקַנָּא עִלּוּתָא
 בְּרִזָּא דְעֶבֶד, לְמַפְלַח פּוּלְחָנָא דְתַקוּנָא דְעֵלְמִין.
 וּלְאַתְּדַבְּקָא רְעוּתֵיהּ בְּרִזִּין דְחַכְמָתָא, לְאַתְּדַבְּקָא
 בְּמַאֲרִיָּה בְּגַנְיִזִּין עֲלָאִין בְּדַקָּא חַזִּי.

לשון הקודש

בשניהם, להיות עבד ובן, להתעטר
 בקדוש ברוך הוא. ומהו? זו עבודת
 התפלה, שצריך להיות בה עבד ובן,
 להכלל בדרגות העליונות הללו. לעבד
 ולהתקין תפלה בסוד של עבד, לעבד
 את העבודה של תקון העולמות,
 ולהדביק רצונו בסודות החכמה,
 להתדבק ברבו בגנזים עליונים כראוי.

ברוך הוא. ובאותם הגנוזים שלו נקרא בן
 לקדוש ברוך הוא, בכל כחות השמים
 אין מי שימחה בידו, בכל שעה
 שמצטרף להפגס אל אביו. אשרי חלקו
 בכל העולמות. ומשום זה, בשמשתדל
 להפירו בדרך פרט, בסוד החכמה, אז
 נקרא בן.

בעבודה שכן אדם עובד לקדוש ברוך
 הוא יש עבודה שצריך אדם להכלל

בֵּן אֶתְדַבֵּק תְּדִיר בְּאֲבוֹי בְּלֹא פְרוּדָא כְּלָל, לִית
מָאן דִּימְחֵי בִידֵיהּ. עֶבֶד, עֶבֶד פּוֹלְחָנָא
דְּמֵאֲרִיהּ, וְאֶתְקִין תְּקוּנֵי עֲלָמָא. מָאן דִּהְוֵי תְרוּוֵי־הוּ
בְּכִלְלָא חָדָא, בְּחַבּוּרָא חָדָא, דָּא אִיהוּ בַר נֶשׁ
דְּאֶתְקִין רָזָא דְכָל מְהִימְנוּתָא בְּכִלְלָא חָדָא, בְּלֹא
פְרוּדָא כְּלָל, וּמְחַבֵּר פְּלֹא בְּחָדָא. דָּא אִיהוּ בַר נֶשׁ,
דְּקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אֲכַרְיֵי עֲלוּי בְּכָל אֱלִין חֵיילִין
וּמִשְׁרַיִין דְּכָל עֲלָמִין, וּבְכָל אֵינוּן רְקִיעִין, אֲזִדְהָרוּ
בְּכִלְלֵיָא מְהִימְנָא דְבֵי מַלְכָּא, דְּכָל גְּנֵזֵי דְמֵאֲרִיהּ
בִידֵיהּ. זַכָּאָה אִיהוּ בְּהֵאֵי עֲלָמָא, וְזַכָּאָה אִיהוּ
בְּעֲלָמָא דְאֶתִי.

מֵתָהוּא יוֹמָא וְלַהֲלָאָה, אֲשֶׁתְּמוּדַע בַּר נֶשׁ,
וְאֶתְרָשִׁים בְּעֲלָמִין כְּלָהוּ. בְּשַׁעֲתָא
דְּאֶצְטְרִיךְ כָּל חֵילִין וּמִשְׁרַיִין כְּלָהוּ אֲזִדְהָרוּ לְמַהְוֵי
גִבְיָהּ, וְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לֹא בְעֵי אֲלֵא אִיהוּ

לְשׁוֹן הַקּוּדֶשׁ

שֶׁל כָּל הָעוֹלָמוֹת וּבְכָל אוֹתָם הִרְקִיעִים:
הִזְהָרוּ בְּפִלּוּנֵי נְאֻמַּן בֵּית הַמֶּלֶךְ, שְׁכַל
גְּנֵזֵי רַבּוּ בִידּוֹ. אֲשֶׁרִיו בְּעוֹלָם הַזֶּה,
וְאֲשֶׁרִיו בְּעוֹלָם הַבָּא.

מֵאֲתוֹ יוֹם וְהִלָּאָה נוֹדַע הָאָדָם וּנְרָשָׁם
בְּכָל הָעוֹלָמוֹת. בְּשַׁעֲהַ שְׁצֻרִיךְ, כָּל
הַחֵילוֹת וְהַמְחַנּוֹת, כָּלָם מְזַהְרִים לְהִיּוֹת
אֲצִלוֹ, וְהַקּוּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא רוּצֵה אֲלֵא

בֵּן נִדְבֵק תְּמִיד בְּאֲבוֹי לֹא פְרוּד כְּלָל,
אִין מִי שִׁימְחָה בִידּוֹ. הָעֶבֶד עוֹשֶׂה עֲבוּדַת
רַבּוֹ וּמִתְקִין תְּקוּנֵי הָעוֹלָם. מִי שִׁיחֶה
שְׁנֵיהֶם בְּכִלְלָא אַחַד, בְּחַבּוּר אַחַד, זֶהוּ
אָדָם שֶׁמִּתְקִין אֶת סוּד כָּל הָאֲמוּנָה בְּכִלְלָא
אַחַד, לֹא פְרוּד כְּלָל, וּמְחַבֵּר אֶת הַכָּל
כְּאַחַד. זֶהוּ בֶן אָדָם שֶׁהַקּוּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא
מְכַרְיֵי עֲלוּי בְּכָל אוֹתָם חֵילוֹת וּמְחַנּוֹת